

ועדת הבחירות המרכזית לכנסת
 لجنة الانتخابات المركزية
 The Central Elections Committee

Justice Uzi Vogelman
 Supreme Court of Israel
 Chairman of the Central Elections Committee

قاضي عوزي فوجلان
 المحكمة العليا
 رئيس لجنة الانتخابات المركزية

השופט עוזי פוגלמן
 בית המשפט העליון
 יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית

תב"כ 25/24

העותרת: התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

נגד

המשיבים: 1. ראש רשימת "ש"ס התאחדות הספרדים העולמית", מר אריה מכלוף דרעי
 2. רשימת ש"ס התאחדות הספרדים העולמית

עתירה לצו מניעה לפי סעיף 17ב לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), התשי"ט-1959

בשם העותרת: עו"ד תומר נאור; עו"ד הידי נגב
 בשם המשיבים: עו"ד ישראל באך

החלטה

1. בעתירה שלפניי נטען שבסרטון תעמולת בחירות של המשיבה 2 (להלן: הסרטון) מופרים האיסורים על שימוש בצה"ל ובילדים בתעמולת בחירות, בניגוד לסעיפים 2ב(ב) ו-2ג לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), התשי"ט-1959 (להלן: החוק). כמתואר בעתירה, הסרטון עלה לעמוד ה"פייסבוק" של המשיב 1, יושב ראש המשיבה 2. אציין שמדובר בקליפ לשיר בחירות לטובת המשיבה 2 מפי הזמר חיים ישראל ובאורך 20:3 דקות. העותרת קובלת על קטעים קצרים שמופיעים בו. מילות השיר נשמעות ברקע התמונות ומופיעות בכתב:

א. קטעים שקשורים לצה"ל:

- חיילים מתפללים ליד הכותל המערבי. מוצגות המילים "אמונה וביטחון זה הנשק שלי";
- ארבעה מטוסים טסים: אחד קדימה, שני אחריו, שלישי פונה ימינה ורביעי פונה שמאלה, ומתחתם מתנופף דגל ישראל;
- אדם בתא טייס עוטה קסדה;
- מסוק ממריא. מוצגות המילים "ישראל בחר ב-ה".

לטענת העותרת, קטעים אלה עשויים ליצור רושם שצה"ל מזוהה עם המשיבים, בניגוד לאיסור על כך בחוק.

ב. קטעים ובהם ילדים:

- אב עוטה טלית וחבוש כיפה מנשק את בנו. מוצגות המילים "שומרים על השבת, על חינוך יהודי";
- הרב עובדיה יוסף ז"ל מחבק פעוט או פעוטה;
- אם וילד מצולמים מאחור מקיימים מנהג זריקת נרות לאש. מוצגות המילים "דואגים לחלש מחזירים עטרה";
- אדם מבוגר עוטה טלית ומנשק ראש עוטה כיפה. מוצגות המילים "אמונה וביטחון זה הנשק שלי".

העותרת סוברת שקטעים אלה מנוגדים לאיסור להציג ילדים בתעמולת בחירות.

2. המשיבים טוענים בתגובתם שהקטעים שקשורים לצה"ל אינם מקיימים את "מבחן הניכוס" של צה"ל למשיבים. עוד נטען שכלל לא ברור שהמטוסים שמופיעים בסרטון הם מטוסי צה"ל. המשיבים מוסיפים שהקטעים קצרים והם חלק מסרטון ארוך. אשר לקטעים שמופיעים בהם ילדים, המשיבים טוענים שמדובר בפעילות שגרתית של ילדים, ולכן לא הופר האיסור בנדון. בשולי הדברים צוין שהסרטון "אינו באוויר" זה כשבוע ימים (סעיף 27 לתגובה).

3. לאחר שעיינתי בעתירה, בנספחיה, בתגובה ובסרטון, הגעתי למסקנה שדין העתירה להידחות משום שבנסיבות העניין לא הוכחה הפרה של איזה מהאיסורים שנזכרו בה. תחילה – לאיסור על שימוש בצה"ל בתעמולת בחירות. סעיף 2(ב) לחוק מורה: "לא ייעשה שימוש בתעמולת בחירות בצבא הגנה לישראל באופן העשוי ליצור רושם כי צבא ההגנה לישראל מזוהה עם מפלגה או עם רשימת מועמדים; אין בסעיף קטן זה כדי למנוע ממפלגה או מרשימת מועמדים להביע תמיכה בצבא ההגנה לישראל". על איסור זה כתבתי לאחרונה:

"הסעיף נועד לאזן בין חופש הביטוי הפוליטי, מצד אחד, לצורך למנוע מצג שווא, למעמד הא-פוליטי של צה"ל ולעקרון השוויון, מצד שני. ... יש שני חלקים עיקריים לבחינת עמידה בתנאי סעיף 2(ב). הראשון הוא קיום תעמולת בחירות. ... השני הוא 'ניכוס' של צה"ל, כלומר אם בעיני הבורח הסביר נוצרה מראית עין של זיהוי – גם חלש, גם עקיף, גם לא מודע – בין צה"ל למפלגה או לרשימה. ... לטעמי, יש לבחון את הפרסום כולו: התמונה, הכיתוב, הקול – בהתחשב בהשתלשלות הכללית בו, בהקשרו הרחב ועל רקע מסר התעמולה שבו" (תב"כ 12/24 טאובין נ' הליכוד מפלגה לאומית ליברלית, פסקה 4 (9.2.2021) (להלן: עניין טאובין)).

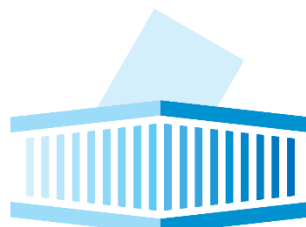
המשיבים אינה חולקים על כך שהסרטון הוא תעמולת בחירות. השאלה היא אם מתקיים בקטעים הנדונים מבחן הניכוס. לאחר שצפיתי בהם, אני סבור שהתשובה על כך היא בשלילה. הקטע היחיד שיש לו בוודאות קשר לצה"ל הוא זה שבו חיילים במדים מתפללים ליד הכותל המערבי. הם אינם מבצעים פעילות פוליטית או מביעים הזדהות עם המשיבה 2. המילים "אמונה וביטחון זה הנשק שלי" מצביעות על מסרים הנוגעים להשגחה עליונה, ואין בהן ניכוס של צה"ל (השוו לתב"כ 2/2001 בעניין בקשת סיעת "שינוי", פסקה 10, ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-16 ולראש הממשלה החלטות והנחיות מהבחירות לראשות הממשלה 82, 84 (2001)). לגבי יתר הקטעים הנדונים, הקשר הדברים אינו מלמד על פעילות צבאית או על פעילות של נבחר ציבור בקשר לצבא או לביטחון. אין ברקע מילים שקשורות לנושאים אלו, ונושאי הסרטון אינם נוגעים להם (השוו לעובדות בעניין טאובין, בפסקה 6). העותרת לא עמדה בנטל להוכיח ניכוס של צה"ל למשיבה 2. על כן יש לדחות את טענותיה בסוגיה זו.

4. מכאן – לאיסור על שיתוף ילדים בתעמולת בחירות. לפי סעיף 2 לחוק, "לא ישותף בתעמולת בחירות ילד שגילו מתחת לגיל 15; לענין זה, 'שיתוף', בתעמולת בחירות – למעט שימוש, בתעמולת בחירות, בצילום או בהקלטה שבהם מופיע ילד בפעילות שגרתית". איסור זה "חד וברור" (תב"כ 5/20 התנועה לאיכות השלטון בישראל נ' נתניהו, פסקה 11 (20.1.2015) (להלן: עניין נתניהו)). תכליתו של האיסור היא למנוע גם צל של אפשרות לניצול ילדים:

"עיקרו של החוק הוא ברצון להגן על קטינים, שאם האפוטרופוסים הטבעיים אינם מודעים או אינם עושים את הנדרש כדי להגן עליהם, בא החוק למלא את מקומם ומוציא קטינים מחוץ לזירת המשחק הפוליטי..."

... שיתופם של ילדים מתחת לגיל 15 יותר רק אם הופעתם בשידור היא אינצידנטלית לעיקרו של השידור" (מכתב ממישאל חשין, יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-16 ולראש הממשלה, לאיתן הברמן (4.1.2001), ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-16 ולראש הממשלה החלטות והנחיות מהבחירות לראשות הממשלה 98, 99 (2001)).

אולם יש לאיסור חריג מפורש: מותר להציג ילד בפעילות שגרתית. אני סבור שכל הקטעים הנדונים נכנסים לגדרי חריג זה, והתמונות שעליהן עותרים הן אגביות לתשדיר: אב שמחבק את בנו; אם ובנה משתתפים במנהג דתי; הרב יוסף ז"ל במה שנחזה להיות סרטון ביתי ולצידו פעוטה או פעוט ממשפחתו; אדם מבוגר מנשק אדם צעיר ממנו (אעיר שמצפייה בסרטון כלל לא ברור אם האדם הצעיר נחשב לילד) – כל אלו פעולות שגרתיות שילדים משתתפים בהן. אין מדובר בפעילות מבוזמת. אין בסרטון מסר תעמולה שמועיל להעבירו באמצעות ילדים דווקא (השוו לעניין נתניהו, בפסקות 24–25). משחל החריג, לא הפרה המשיבה את האיסור שבסעיף 2 לחוק.

5. יש להקפיד הקפד היטב על האיסורים על שימוש בצה"ל ובילדים במערכת הבחירות. אולם כל מקרה נבחן לפי נסיבותיו. בעתירה שלפניי לא הוכחה הפרה של איזה מאיסורים אלו. העתירה נדחית אפוא. בנסיבות העניין אין צו להוצאות.

ניתנה היום, י"ח באדר התשפ"א (2 במארס 2021).

עוזי פוגלמן

שופט בית המשפט העליון
יושב ראש ועדת הבחירות
המרכזית לכנסת ה-24

